

Gencoy Sümer ile söhbet

Category: Kitapcy,Romanlar,Söhbetteşlik

написано kitapcy | 23 января, 2025

Gencoy Sümer ile söhbet GENCOY SÜMER ILE SÖHBET

Bu sayımızda, Dedektif Dergi editörü Gencoy Sümer'le geçtiğimiz aylarda yayınlanan Feneryolu Cinayetleri romanı ve polisiye edebiyat hakkında sohbet ettik.

DD: Feneryolu Cinayetleri, klasik polisiye roman türüne daha yakın görünüyor. Sohbetimize Feneryolu Cinayetleri romanının serüveniyle başlayalım isterseniz.

GS: Feneryolu Cinayetleri'nin klasik polisiye roman tarzına yakın olduğu görüşü doğrudur. Bu yönüyle günümüzde yazılan yerli polisiyelerin birçoğuyla arasında ciddi bir farklılık olduğunu söyleyebilirim. Konuyu yıllar önce tasarlamıştım. Yazmam da bir hayli uzun zaman aldı. Roman birkaç kez ciddi değişiklikler geçirdikten sonra en son haline ulaştı. Kitapta Agatha Christie'nin kimi romanlarına göndermelerde de bulundum. Düşündüren ama keyifli bir roman yazmaya gayret ettim. Bence bir polisiyenin sonu yapıtın en can alıcı bölümüdür. Kötü bir final, bütün kitabı mahvedebilir. Bu nedenle son bölümün güçlü ve etkili olmasına çalıştım.

DD: Sizce “iyi polisiye iyi edebiyat” ilişkisi nasıl olmalıdır?

GS: Her polisiye iyi edebiyata dahil değildir kuşkusuz. Tıpkı her toplumsal ya da realist romanın iyi edebiyat sayılamayacağı gibi. Bence bir polisiye roman, katilin kimliği kadar, cinayetin nasıl ve neden işlendiği konularında da okuyucunun kafa yormasını sağlamalı. Yani bir gizem içermeli. Bu temel kuraldır diye düşünüyorum. Gizemsiz, entrikasız bir polisiye roman olamaz. Ancak bu entrika çok sağlam olmalı. Dramatik yapı da öyle. Soruşturma ilerledikçe öykünün trajik boyutları ortaya çıkmalıdır. Geriye kalan, bütün bunları edebi bir dille kaleme almaktan ibarettir.

DD: İnsanın kişisel deneyim alanının dışında gerçekleşen ölümün, polisiye romanda “şeyleştğini” söyleyebilir miyiz?

GS: Polisiye romanda ölüm, bir soruşturma nesnesidir. Bu, ölümü “şeyleştiriyorsa” yapacak bir şey yok! Bir polis, bir savcı için durum çok mu farklı? Bence değil. Romanda olduğu gibi, gerçek hayatta da soruşturmacı, cinayeti kimin işlediğine odaklanır. En azından önceliği buna verir. Ölümün toplumsal nedenleri/sonuçları onu ilgilendirmez.

Oysa, gerçek hayatta ölüm, gizemli, bilinemeyen bir olaydır. Polisiye romanda ise açıklanabilir bir yaşam gerçeğine dönüşür. Ancak, insanın mukadderatı olarak ele alınmaz, bu yönde düşünce üretilmez. Polisiye romanı diğer edebiyat türlerinden, özellikle suç edebiyatından ayıran en önemli noktadır bu. Bununla birlikte, günümüz polisiyesinde ölümü trajik ya da ontolojik boyutlarıyla ele alan romanların yazıldığı da görülmektedir.

Ölümün, polisiye roman yoluyla pazarda alınıp satılan bir mal haline gelmesi, bir vakıa olmakla birlikte, polisiyeye özgü bir durum değildir. En basitinden en karmaşığına insan tabiatı ve insani ilişkiler de benzer biçimde edebiyat ve sinema yoluyla meta haline getirilmişler, yani şeyleşmişlerdir. Vurun abalıya dercesine sadece polisiyeye yüklenmenin, bu türü küçümseyici önyargının bir tezahürü olduğu kanısındayım.

DD: Polisiye romanın Anglo-Sakson ülkelerinde gelişmiş olması, toplumsal düzenle polisiye roman arasında bir ilişki olduğunu gösterir mi? Sizce polisiye romanlar ile toplumsal yaşam tarzı arasında bir bağlantı var mıdır?

GS: Öncelikle şunu belirteyim, klasik dedektif romanlarının Anglo-Sakson ülkelerinde geliştiğini iddia etmek, Fransa’yı hesaba katmamak demektir ki, bu doğru değil. Türkçeye ilk çevrilen polisiye roman Fransız Ponson Du Terrail’e aittir. Yıl 1881. Agatha Christie’den neredeyse kırk yıl önce. Emile Gaboriau’nun Orcival Cinayeti adlı romanıysa 1883’te Türkçeye çevrilmiş. Gaston Leroux’nun Sarı Odanın Esrarı adlı romanı 1907’de yayımlanmış.

Polisiye romanla toplumsal kültür arasında yakın bir ilişki olduğu doğru. Dashiell Hammet'in karamsar detektifleri tam da Büyük Bunalım döneminde ortaya çıktı. Dupin ve Holmes ise kentlerde suçun tavan yaptığı, polisin aciz kaldığı, halkın polislere güven duymadığı bir dönemin ürünü. Altın ağ denen klasiklerse iki büyük savaş arasında yazıldı. Soğuk Savaş, polisiyenin bir alt türü olan casusluk romanlarına vesile oldu. Bu rnekleri çoğaltmak mümkün.

Sanayileşme ve onun getirdiği kentleşme olgusu, suçun artmasına yol açtı. Bu polisiye romanların ortaya çıkmasına ve gelişmesine neden oldu. Ancak, benzeri bir durum her sanayileşen ülkede gerçekleşmedi. Bunun nedeni, polisiye romanın geliştiği ülkelerde okur yazarlık oranı yükselmiş ve orta sınıfların boş zamanlarının artmış olmasıydı. Tabii bir de özel dedektiflik diye bir meslek boy göstermişti bu ülkelerde. Düşünün, Türkiye'de özel dedektiflik hala yasal bir dayanağa sahip değil. Ülkemizde polisiyenin gelişememiş olmasının başlıca nedenlerinden biridir bu.

Suçun tek aıklayıcısının toplumsal yapı olduğu fikri bana doğru gelmiyor. Hırs, a gzllk, kıskançlık, kin, intikam her toplumsal gelişim düzeyinde insan doğasında var olan duygulardır. Bunlar bir cinayetin en önemli sebepleridir. Shakespeare'in birçok eserinde cinayet vardır ve çoğu yukarıda saydığım nedenler yüzünden işlenmiştir. İnsanı suça yönelten kişisel neden, eninde sonunda bir toplumsal koşula denk gelebilir ama bu durumu tersinden okumak hatalıdır. Yani o zaman benzer her toplumsal koşulda cinayet işlenmesi gerekir ki, bu imkansızdır.

Feneryolu Cinayetleri'nde olay, kentleşmenin yeni başladığı, köyden kentlere gelmenin yavaş yavaş hızlandığı bir zaman diliminde geçer. Bir zamanlar ekonomistlerin çarpık sanayileşme dediği devrin, göreli olarak toplumun hayat standartlarını yükselttiği bir dönemdir bu. İnsanlar sınıf atlama hayalleri kurmakta ve bir şekilde bunu başarmaktadırlar. Ancak ekonomik ve siyasi çalkantılar da eksik değildir. Roman, böyle bir çalkantının henüz durulmadığı bir dönemde işlenen cinayetleri anlatır.

DD: Sizce polisiye roman yazarı, içinde bulunduğu toplumu ilgilendiren konuları mı yazmalı, yoksa dönemsel atıflarla yetinerek güncellikten uzak mı durmalıdır?

GS: Bence insan içinden nasıl geliyorsa öyle yazmalıdır. Yazarın keyifle, istekle yazdığı metni başkaları da keyif alarak okur. Ancak şu da bir gerçek ki, bir romancı nasıl yazarsa yazsın, kendi döneminden soyutlanamaz. En azından, dili, anlatım tarzı yaşadığı dönemin izlerini taşır.

DD: Dünyada onbinlerce kişi açlıktan ve savaştan ölürken polisiye romanlarda ölümün hayatın kimi gerçeklerine sırtını dönerek yer alması bir etik sorunu yaratmıyor mu sizce?

GS: Eğer bu bir etik sorunsal, bu her zaman vardı. Aynı şey Anna Karenina, Suç Ve ceza, Madam Bovary için de söylenebilir. Dünya, bu romanların yazıldığı devirlerde de asude bir yer değildi. Ben ortada ahlaki bir sorun göremiyorum. İnsanın doğası böyle. O zaman sinemaya da gitmeyelim. Müzik dinlemeyelim. Aşık olmayalım. Eğer bu yakıştıрма, sırf polisiyenin ölüm odaklı bir edebi tür olması yüzündense bunun bir haksızlık olduğunu düşünüyorum.

DD: Ölümün bir olay olarak ele alınması yani cinayetin araştırılması ve çözülmesi insanların güvenlik ve diğer rasyonel ihtiyaçları ile alakalı mıdır?

GS: Alakalı olduğu iddia edilir. Bu yüzden polisiyeyi kaçış edebiyatına dahil edenler de vardır. Ancak ben hiç kimsenin, polisiye roman okuyarak ölüm korkusunu bertaraf edeceğini zannetmiyorum. Buna rağmen, eğer böyle bir şey oluyorsa bunu polisiye romanın başarı hanesine yazmak gerekir.

DD: Feneryolu Cinayetleri sonrası bu türde eserler vermeyi sürdüreceksiniz? Yeni eserlerinizi okuyabilecek miyiz?

GS: Polisiye roman ve öyküler yazmaya devam edeceğim. Benim edebiyattaki tercihim polisiye. Öncelikle öykülerimi kitaplaştırmak istiyorum. Yeni romanım da bitmek üzere. Umarım

yakın bir zamanda okuyucularla buluşur.

DD: Sohbet için çok teşekkürler.

GS: Ben teşekkür ederim.

Turgut ŞIŞMAN. Söhbetteşlik